

ปฏิสัมพันธ์ทางวาทะระหว่างครูกับนักเรียนในการเรียนการสอน

วิชาสังคมศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น



นางสาวอัมราพร โพธิ์แดง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชามัธยมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2529

ISBN 974-566-310-7

013372

i 18298050

TEACHER-STUDENT VERBAL INTERACTION IN SOCIAL STUDIES  
INSTRUCTION AT THE LOWER SECONDARY EDUCATION LEVEL

Miss Aumaraporn Phodang

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements  
For the Degree of Master of Education  
Department of Secondary Education  
Graduate School  
Chulalongkorn University

1986

หัวข้อวิทยานิพนธ์      ปฏิสัมพันธ์ทางวาทะระหว่างครูกับนักเรียนในการเรียนการสอน  
วิชาสังคมศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น  
โดย                              นางสาวอัมราพร ไพธัญญ์  
ภาควิชา                            มัธยมศึกษา  
อาจารย์ที่ปรึกษา            ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิบูลศรี วาสนสมสิทธิ์



บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง  
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

.....  
(รองศาสตราจารย์ ดร.สรชัย พิศาลบุตร)

รักษาการในตำแหน่งรองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนรักษาการในตำแหน่งคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....  
(รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระชัย นูรณโชติ)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิบูลศรี วาสนสมสิทธิ์)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ลาวัณย์ วิทยาอุททิกุล)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พร้อมพรรณ อุตมสิน)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปฏิสัมพันธ์ทางวาทะระหว่างครูกับนักเรียนในการเรียนการสอน  
 วิชาสังคมศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น  
 ชื่อนิติคุณ นางสาวอัมราพร โพธิ์แดง  
 อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิบูลศรี วาสนสมสิทธิ์  
 ภาควิชา มัธยมศึกษา  
 ปีการศึกษา 2528



บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ทางวาทะระหว่างครูกับนักเรียนในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

2. เพื่อเปรียบเทียบอัตราส่วนของปฏิสัมพันธ์ทางวาทะ ในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ระหว่างระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างประชากร เป็นครูสอนวิชาสังคมศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 60 คน และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นทั้งสามระดับ จำนวน 120 ชั้นเรียน โดยแบ่งเป็นระดับละ 40 ชั้นเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ทางวาทะของ เนต เอ แฟลนเดอร์ส (Flanders' Interaction Analysis Technique) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบลำดับที่ของ ครัสคัล วอลลิส (Kruskal-Wallis One-Way Analysis Variance)

ผลของการวิจัย

1. การศึกษาวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ทางวาทะระหว่างครูกับนักเรียนในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา คิดเป็นร้อยละของเวลาของทั้งหมด ปรากฏดังนี้

- 1.1 ครูใช้เวลาพูดทั้งหมดร้อยละ 67.0346 โดยใช้เวลายาวที่สุดสำหรับการบรรยาย ร้อยละ 46.4722 และใช้เวลาพูดน้อยที่สุดสำหรับการวิจารณ์หรือใช้อำนาจของครู ร้อยละ 0.6906

1.2 นักเรียนใช้เวลาพูดทั้งหมดร้อยละ 23.0271 โดยใช้เวลาพูดตอบคำถามครู ร้อยละ 12.0485 และใช้เวลาพูดริเริ่ม 10.9786

1.3 การเจียมหรือความวุ่นวายสับสนใช้เวลาทั้งหมดร้อยละ 9.9382

2. การเปรียบเทียบอัตราส่วนต่าง ๆ ของปฏิสัมพันธ์ทางวาจา ระหว่างระดับชั้นเรียน สรุปผลได้ดังนี้

ความแตกต่างของระดับชั้นเรียนไม่ทำให้อัตราส่วนต่อไปนี้ แตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ก. อัตราส่วนระหว่างการใช้เวลาพูดของครูกับการใช้เวลาพูดของนักเรียน

ข. อัตราส่วนระหว่างเวลาพูดของครูเพื่อการกระตุ้นกับการควบคุมพฤติกรรมนักเรียน

ค. อัตราส่วนระหว่างเวลาที่นักเรียนพูดริเริ่มกับเวลาที่นักเรียนพูดทั้งหมด

ง. อัตราส่วนระหว่างการใช้เวลาบรรยายกับการใช้เวลาพูดทั้งหมดของครู

จ. อัตราส่วนระหว่างการใช้อธิพลทางอ้อมกับการใช้อธิพลทางตรงของครู

Thesis Title           Teacher-Student Verbal Interaction in Social  
                                  Studies Instruction at the Lower Secondary  
                                  Education Level

Name                    Miss Aumaraporn Phodang

Thesis Advisor        Assistant Professor Pibulsri Wasanasomsith

Department            Secondary Education

Academic Year         1985



#### ABSTRACT

##### Purposes:

1. To study and analyze the teacher-student verbal interaction in social studies instruction at the lower secondary education level.
2. To compare the ratios of verbal interaction in social studies instruction among Mathayom Suksa I, II and III

##### Procedures:

The samples were sixty lower secondary social studies teachers and one hundred and twenty classes of lower secondary level students consisting of forty classes in each level: Mathayom Suksa I, II and III. The teacher-student verbal interaction was observed and analyzed by Flanders' Interaction Analysis Technique. The data were analyzed by means of percentage and Kruskal-Wallis One-Way Analysis of Variance by Ranks.

##### Results:

1. The verbal interaction between the teachers and students in social studies classes were analyzed by percentage of the total time spent through out the teaching and learning process. The findings were as follows:

1.1 The teachers spent about 67.0346% of the total time in speaking. The time the teachers spent most was about 46.4722% in lecturing. The time the teacher spent least was about 0.6906% in criticizing or justifying authority.

1.2 The total time the students spent in speaking was about 23.0271%. About 12.0485% of the total time was spent in responding to teachers' questions and about 10.9786% was in talk-initiation.

1.3 The total time of silence or confusion was about 9.9382%

2. On comparing the ratios of verbal interaction in social studies instruction among class level it appeared to be as follows:

The difference of class level did not make the following ratios different significantly at the 0.05 level:

a. The ratio of time the teachers and students spent in speaking

b. The ratio of time the teachers spent in motivating and controlling the students' behaviors

c. The ratio of time the students spent in talk-initiation and the whole time spent in speaking

d. The ratio of time the teachers spent in lecturing and the whole time spent in speaking

e. The ratio of time the teachers spent in indirect influence and direct influence.



## กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์จาก  
ผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิบูลศรี วาสนสมสิทธิ์  
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ซึ่งได้กรุณาให้คำแนะนำ แก้ไขข้อบกพร่อง ตลอดจนให้กำลังใจ  
ตั้งแต่แรกเริ่มจนงานวิจัยสำเร็จลง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ธีระชัย ปุณณโชติ  
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ลาวัณย์ วิทยาวิฑูกร ผู้ช่วยศาสตราจารย์พร้อมพรรณ อุดมสิน  
ซึ่งได้กรุณาให้ข้อคิดเห็นและให้คำปรึกษาในงานวิจัยครั้งนี้ ไว้ ณ ที่นี้ด้วย

อนึ่ง ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอาจารย์ผู้สอนวิชาสังคมศึกษาโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง  
ประชากรทั้ง 20 โรงเรียนที่ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการวิจัย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งใน  
ความช่วยเหลือและความมีน้ำใจของคุณณัฐ อัมปิติวงศ์ ผู้ช่วยวิจัย คุณสุรศักดิ์ จินตรัตน์  
และคุณศิริพร เขิตวงศ์สุข กัลยาณมิตร ผู้ให้ความช่วยเหลือในทุก ๆ เรื่องด้วยดีตลอดมา

อัมราพร โพธิ์แดง





บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ท
<b>บทที่</b>	
<b>1</b>	
<b>บทนำ.....</b>	<b>1</b>
<b>ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา.....</b>	<b>1</b>
/ <b>วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....</b>	<b>4</b>
/ <b>สมมุติฐานการวิจัย.....</b>	<b>4</b>
<b>คำจำกัดความในการวิจัย.....</b>	<b>5</b>
/ <b>ขอบเขตของการวิจัย.....</b>	<b>7</b>
<b>ข้อตกลงเบื้องต้น.....</b>	<b>7</b>
<b>ประโยชน์ของการวิจัย.....</b>	<b>8</b>
<b>2</b>	
<b>วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....</b>	<b>9</b>
<b>วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง.....</b>	<b>9</b>
<b>ความหมายของปฏิสัมพันธ์.....</b>	<b>9</b>
<b>วิธีการที่ใช้ในการสังเกตปฏิสัมพันธ์ทางวาจา.....</b>	<b>12</b>
<b>ประโยชน์ของการสังเกตปฏิสัมพันธ์ทางวาจา.....</b>	<b>17</b>
<b>งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....</b>	<b>21</b>
<b>งานวิจัยในประเทศ.....</b>	<b>21</b>
<b>งานวิจัยในต่างประเทศ.....</b>	<b>31</b>

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
๓	วิธีดำเนินการวิจัย.....	42
	/กลุ่มตัวอย่างประชากร.....	42
	/เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	45
	การหาความเที่ยงของการสังเกต.....	46
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	49
	การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล.....	49
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	52
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	71
	/สรุปผลการวิจัย.....	72
	อภิปรายผลการวิจัย.....	73
	ข้อเสนอแนะ.....	79
	บรรณานุกรม.....	82
	ภาคผนวก.....	96
	ประวัติผู้เขียน.....	132

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงจำนวนครูและจำนวนนักเรียนที่ใช้ในการวิจัย.....	43
2	ตารางมิติแสดงคำร้อยละของปฏิสัมพันธ์ทางวาจาระหว่างครูกับนักเรียน ในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.....	54
3	ตารางมิติแสดงคำร้อยละของปฏิสัมพันธ์ทางวาจาระหว่างครูกับนักเรียน ในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.....	56
4	ตารางมิติแสดงคำร้อยละของปฏิสัมพันธ์ทางวาจาระหว่างครูกับนักเรียน ในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.....	58
5	ตารางมิติแสดงความถี่เฉลี่ยของปฏิสัมพันธ์ทางวาจาระหว่างครูกับนักเรียน ในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา รวมทุกระดับชั้นของชั้นมัธยมศึกษา ตอนต้น.....	60
6	ตารางมิติแสดงคำร้อยละของปฏิสัมพันธ์ทางวาจาระหว่างครูกับนักเรียน ในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา รวมทุกระดับชั้นของชั้นมัธยมศึกษา ตอนต้น.....	62
7	ตารางมิติแสดงคำร้อยละของการใช้เวลาพูดในการสอน เน้นเนื้อหาของ ครูสังคมศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น.....	64
8	ตารางมิติแสดงคำร้อยละของครูที่ตอบสนองคำพูดของนักเรียนใน การเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น.....	66
9	ตารางมิติแสดงคำร้อยละของปฏิสัมพันธ์ทางวาจาของนักเรียนใน การเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น.....	68
10	ตารางแสดงการเปรียบเทียบอัตราส่วนต่าง ๆ ของปฏิสัมพันธ์ทางวาจา ระหว่างครูกับนักเรียน ซึ่งจำแนกตามชั้นเรียน.....	70

## สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

## ตารางที่

11	แสดงความถี่ ร้อยละและค่าร้อยละของความแตกต่างในการบันทึก พฤติกรรมทางวาจา 2 ครั้งของผู้วิจัย ครั้งที่ 1.....	101
12	แสดงความถี่ ร้อยละและค่าร้อยละของความแตกต่างในการบันทึก พฤติกรรมทางวาจา 2 ครั้งของผู้วิจัย ครั้งที่ 2.....	102
13	แสดงความถี่ ร้อยละและค่าร้อยละของความแตกต่างในการบันทึก พฤติกรรมทางวาจา 2 ครั้งของผู้วิจัย ครั้งที่ 3.....	103
14	แสดงความถี่ ร้อยละและค่าร้อยละของความแตกต่างในการบันทึก พฤติกรรมทางวาจา 2 ครั้งของผู้วิจัย ครั้งที่ 4.....	104
15	แสดงความถี่ ร้อยละและค่าร้อยละของความแตกต่างในการบันทึก พฤติกรรมทางวาจา 2 ครั้งของผู้วิจัย ครั้งที่ 5.....	105
16	แสดงความถี่ ร้อยละและค่าร้อยละของความแตกต่างในการบันทึกพฤติกรรม ทางวาจา 2 ครั้งของผู้ช่วยวิจัย ครั้งที่ 1.....	106
17	แสดงความถี่ ร้อยละและค่าร้อยละของความแตกต่างในการบันทึกพฤติกรรม ทางวาจา 2 ครั้งของผู้ช่วยวิจัย ครั้งที่ 2.....	107
18	แสดงความถี่ ร้อยละและค่าร้อยละของความแตกต่างในการบันทึกพฤติกรรม ทางวาจา 2 ครั้งของผู้ช่วยวิจัย ครั้งที่ 3.....	108
19	แสดงความถี่ ร้อยละและค่าร้อยละของความแตกต่างในการบันทึกพฤติกรรม ทางวาจา 2 ครั้งของผู้ช่วยวิจัย ครั้งที่ 4.....	109
20	แสดงความถี่ ร้อยละและค่าร้อยละของความแตกต่างในการบันทึกพฤติกรรม ทางวาจา 2 ครั้งของผู้ช่วยวิจัย ครั้งที่ 5.....	110
21	แสดงความถี่ ร้อยละและค่าร้อยละของความแตกต่างในการบันทึกพฤติกรรม ทางวาจาของผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย.....	111

## สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

## ตารางที่

22	แสดงความถี่ ร้อยละและค่าร้อยละของความแตกต่างในการบันทึกพฤติกรรม ทางวาจาของผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย.....	112
23	แสดงความถี่ ร้อยละและค่าร้อยละของความแตกต่างในการบันทึกพฤติกรรม ทางวาจาของผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยที่โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย..	113
24	แสดงความถี่ ร้อยละและค่าร้อยละของความแตกต่างในการบันทึกพฤติกรรม ทางวาจาที่โรงเรียนศรีอยุธยา.....	114
25	แสดงความถี่ ร้อยละและค่าร้อยละของความแตกต่างในการบันทึกพฤติกรรม ทางวาจาที่โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย.....	115
26	แสดงความถี่ ร้อยละและค่าร้อยละของความแตกต่างในการบันทึกพฤติกรรม ทางวาจาที่โรงเรียนปากน้ำวิทยาคม.....	116
27	แสดงการคำนวณค่า เอช (H) ของอัตราส่วนระหว่างการใช้เวลาพูดของครู กับการใช้เวลาพูดของนักเรียนในแต่ละระดับชั้นเรียน (ค/น).....	117
28	แสดงการคำนวณค่า เอช (H) ของอัตราส่วนระหว่างเวลาพูดของครูเพื่อ กระตุ้นกับ เพื่อควบคุมพฤติกรรมของนักเรียนในแต่ละระดับชั้นเรียน (กค/กค)	120
29	แสดงการคำนวณค่า เอช (H) ของอัตราส่วนระหว่างเวลาที่นักเรียนพูด ริเริ่มกับ เวลาที่นักเรียนพูดทั้งหมดในแต่ละระดับชั้นเรียน (ร/น).....	123
30	แสดงการคำนวณค่า เอช (H) ของอัตราส่วนระหว่างการใช้เวลาบรรยาย กับการใช้เวลาพูดของครูทั้งหมดในแต่ละระดับชั้นเรียน (บ/ค).....	126
31	แสดงการคำนวณค่า เอช (H) ของอัตราส่วนระหว่างการใช้อิทธิพลทางอ้อม กับการใช้อิทธิพลทางตรงของครูในแต่ละระดับชั้นเรียน (อ/ค).....	129

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่

1	การประมาณค่า $P_e$ ตามวิธีการของเนด เอ แพลนเตอร์ส.....	47
---	--	----